

De vpcO redeneerde, ten derde, dat het schoolonderwijs dat protestantse kinderen genoten, volledig in lijn diende te liggen met het gezins- en kerkelijk leven en hetgeen aldaar werd verkondigd: 'een school met den Bijbel is een noodzakelijk uitvloeisel van een gezin met den Bijbel.'⁴⁵ Voor christenouders, zo beklemtoonde een tegenwoordiger van de vpcO, zou de hoofdtaak van een school er dan ook uit moeten bestaan om 'het [kind] in de leer van het oude en nieuwe verbond [te] onderwijzen.'⁴⁶

Het vierde argument waarmee *De Torenwachter* onverschilligen in eigen kring van haar streven probeerde te overtuigen, was veeleer juridisch dan principieel. Net als in Nederland had de overheid in België zichzelf ertoe verplicht bijzondere (confessiegebonden) scholen (groten)deels te subsidiëren, indien aan bepaalde voorwaarden was voldaan⁴⁷ – een particuliere schoolvereniging moest de constructie of aanschaf van een eigen schoolgebouw bijvoorbeeld zelf financieren en kunnen bewijzen dat de door haar te openen school levensvatbaar zou zijn. Het zou, aldus de vpcO, een gemiste kans zijn wanneer protestanten deze wettelijke mogelijkheid onbenut zouden laten:⁴⁸ 'we mogen dankbaar zijn, dat onder de tegenwoordige wetgeving de oprichting van scholen met den Bijbel mogelijk is geworden.'⁴⁹ Zelfs als een lokale schoolvereniging haar financiering niet rond kreeg, hoefde zij niet te wanhopen: protestanten in Nederland, vooral gereformeerden, waren maar wat graag bereid voor hun 'zuiderbroeders' diep in de buidel te tasten en beschouwden het geldelijk ondersteunen van het Vlaamse protestantisme als het aflossen van een 'eereschuld', 'met het oog op het feit,' zoals de synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland het in 1927 omschreef, 'dat in de 16^e eeuw de actie tot reformatie onzer kerken grootendeels van het tegenwoordige België is uitgegaan.'⁵⁰ Ofschoon Nederlanders in Vlaanderen als 'gierig' te boek stonden, won calvinistische offervaardigheid het in dit verband ruimschoots van de spreekwoordelijke Hollandse krenterigheid: de lijsten met ontvangen giften en donaties, die in iedere editie van *De Torenwachter* op de achterpagina een plaats kregen, betonen dat meer dan tachtig procent van alle schenkingen aan de vpcO afkomstig was uit Nederland.

Een vijfde rechtvaardigingsgrond vóór de oprichting en instandhouding van scholen met de Bijbel hing samen met de vierde. Daar het Vlaamse protestantisme voor een niet te onderschatten deel afhankelijk was van personele, financiële en materiële assistentie uit Nederland, werd het protestantisme in de Vlaamse samenleving gezien als iets 'uitheems', als iets wat zich slecht verdroeg met de vermeende 'rooms-katholieke' Belgische landsaard.⁵¹ De steun uit Nederland beperkte zich niet alleen tot het kerkelijke domein, maar kwam ook de Vlaamse scholen met de Bijbel ten goede. Daarvan

⁴³ L.Z. [L. Zijlstra], 'Onze roeping', *Ibid.* 19.1 (oktober 1946) 1. [Oorspronkelijke cursivering.]

⁴⁴ Eykman, 'Tweeërlei doel', 2.

⁴⁵ Neven, 'Vrees voor Rome', 2. Zie ook: E. [J.C.B. Eykman], 'De eenheid des levens', *Ibid.* 4.10 (maart 1931) 1. Zie ook: F.D., *Aan de protestantsche ouders*, 3, 6.

⁴⁶ H., 'Schoolstrijd', *De Torenwachter* 9.3 (januari-februari 1936) 1.

⁴⁷ Zwaan, 'Christelijk onderwijs', 17.

⁴⁸ 'Een belangrijk doch sluimerend rapport', *De Torenwachter* 4.2 (juli 1930) 2-3; Neven, 'Gedachten', 2; Neven, 'Vrees voor Rome', 2. Zie ook: F.D., *Aan de protestantsche ouders*, 7.

⁴⁹ Neven, 'Vrees voor Rome', 2.

⁵⁰ *Acta Gereformeerde Kerken in Nederland* 1927, art. 240; bijlagen CXXXIII en CXXXIV, 217-221.

⁵¹ 'Rekenschap geven', *De Open Poort* 12.6 (juni 1932) 2; 'Protestantsch offensief in Vlaanderen', *Ibid.* 14.7 (juli 1934) 2-3, aldaar 3.